

cev); na nemških gimn. l. 1913./14. 318 (+ 25), l. 1916./17. 302 (+ 33), torej — 16 (+ 8) učencev; v knezoškof. zavodu v Št. Vidu leta 1913./14. 348, leta 1916./17. 375, torej + 27; na realki v Ljubljani leta 1913./14. 628 (+ 13), l. 1916./17. 698 (+ 13), torej + 70 (+ 0); na realki v Idriji leta 1913./14. 156 (+ 10), l. 1916./17. 111 (+ 3), torej — 45 (— 7). Skupaj je bilo leta 1913./14. 3200 (+ 106), l. 1916.—1917. 2815 (+ 136), torej — 385 (+ 30 hosp.) učencev. Dekliški licej v Ljubljani leta 1913./14. 342, leta 1916./17. 279, torej — 63 učenk.

Od česa naj živimo?

„Od česa naj živimo?“. To je tista skrb, ki mori danes skoraj vsakogar. Kako tudi ne? Kako bridko je gledati mater številnih otrok, kadar pride in prosi za močno karto, pogleda označeno ji množino, potem pa izbruhne v jok, češ, kaj naj počnem s tem betvecem pri toliko otrokih. Pravim bridko je gledati te sestradane skrbeče obraze. Vendar! Ali se nam učiteljem godi kaj drugače? Prebiram Učit. Tovariša in iščem, kdaj se oglasi kdo, da pove svoje in zaeno tudi moje misli. Sedaj pa mi je enkrat dovolj! Na mizi leži pred menoj nakaznica za moko. Ubogi učitelj! Povsod te poznajo, kadar je treba delati, pomagati, ne mislijo pa, da iz „1 kg“ moke ne bodeš mogel zajemati tistih moči, ki jih rabiš v šoli in zunaj nje. Učiteljice so dandanes po večini navezane na lastno kuhinjo. Večina od njih pa nima ne vrta, kratko ničesar, od česar bi bilo mogoče za silo živeti. Današnja plača bi namreč komaj zadostovala za obede v gostilni. Kje pa je vse drugo? Živim v kraju, ki ima bolnišnico za častnike. Za te se je rekviriralo vse, posebno strogo se pazi na oddajo mleka. Učiteljstvo in uradništvo ima kakor vsi drugi civilisti na dan pravico le za 1/4 l mleka na osebo. Naj opišem kratko ta-le slučaj: Muči me že več let kronični pljučni katar. Prosim torej okrožnega zdravnika za izpričevalo, da rabim več mleka na dan. Že ta mi ni rad ustregel, češ, da se dajejo takšna izpričevala le v najnujnejših slučajih. Ko pa prosim na okr. glavarstvu dotičnega uradnika za mlečno nakaznico na podlagi zdravniškega izpričevala, me je ta surovo nahrulil in slednjič na moje besede „žal, potem se moram pritožiti drugam“ kričal nad menoj in za menoj do zadnjega praga pisarne. Se na ulici me je tožil pri okr. nadzorniku in žugal naznaniti me na dež. šol. svet. Omenjam tu-le, da se mi kaj takega še ni pripetilo, dasi imam z uradi v svojih, v zadevah drugih in tudi občinskih zadevah prav veliko opravil. Sedaj pa pošiljam devetletnega fantka dan za dnem 3/4 ure daleč v hribe po mleko in še to skrivaj, sicer mi ga tudi odvzamejo za vojaštvo. Enako ali še slabše se godi ostalemu učiteljstvu. Od tega betveca mleka, ki si ga moramo takorekoč vtihotapiti v svoje stanovanje, zajemljemo moči, ki jih rabimo pri delu v šoli in zunaj šole. Tako bo učitelj dandanes zopet vzel torbo na ramo in hodil od hiše do hiše ali pa bo lakote umiral. Ne morem si misliti, kako da bi ne bilo mogoče urediti to tako, da dobi učiteljstvo vsaj v tako slabih razmerah, kakor so se poprej opisale, polne mere moke, sladkorja in masti. Nikakor ne trdim, da žive vsi v takšni bedi, a beda nekaterih je naravnost strašna. Saj je mnogo krajev, kjer se tudi za drag denar ničesar kupiti ne da. Gospoda naj se ne čudi, če se bodo bolezenski dopusti učiteljstva v prihodnjem času množili. V zdravem telesu biva zdrava duša! — gospodje! Iz nič, ali pa iz surovosti posameznih uradnikov, pri katerih iščemo pomoči le v najnujnejših slučajih, ne bomo srkali moči. Ako bodo hoteli, da bo učiteljstvo moglo izvrševati nalogo, ki se mu v teh težkih časih nalaga, ga bodo morali vsaj za silo oskrbeti. Ne z ozirom na to, da si itak zaslužimo, da se nas tudi glede prehrane kakor druge vpošteva, mislim, da se nas kot učitelje bolj kot druge vpoštevati „mora.“ H. L.

Zadnja odlikovanja in učiteljstvo.

Ko smo natančneje preštudirali zadnja odlikovanja prvega godovanja našega najvišjega gospodarja, čegar popularnost sega že celo preko meja naše tako trdo preizkuševane Avstrije, nam je nehote prišel v spomin tisti značilen odlomek v zanimivem romanu Otona Ernsta pod naslovom „Semper, der Mann“, ki se doslovno glasi: „Ich will keinem Stande zu nahe treten; aber 18 Jahre ernster Beobachtung haben mir bewiesen, daß nirgends ein heiliger Opfersinn, nirgends eine selbstlosere Hingabe an den Mitmen-

schon, nirgends ein froherer Verzicht auf eigenen Gewinn, wenn es sich um die große Gemeinschaft der Menschen handelt, zu finden ist, als bei den Lehrern der Volksschule. Dieser Stand verachtet Herkulesarbeiten ohne Dank und Lohn, ja, er wird gar mit Geringschätzung angesehen von solchen, die sich über ihm wähnen. Man hat die Uneigennützigkeit dieses Standes gründlich mißbraucht; aber das hat ihn nicht beirrt. Die Lehren, daß es keine Wahrheit gebe, keine Tugend, keine Redlichkeit, keine Selbstlosigkeit, daß jeder Mensch nur seinen Vorteil suche, und das mit Recht, sie haben in diesen Stand nicht eindringen können; sie haben kaum seine Oberfläche gestreift.“

Nas, kot statistika, zanimajo ta odlikovanja edino le s statističnega stališča, seveda samo odlikovanja med slovenskim učiteljstvom in s tega stališča si hočemo ogledati ta odlikovanja, oziroma razvrstiti odlikovance tako, kakor si jih mislimo razvrščene kot statistiki in sicer veljaj naš pregled v prvi vrsti Kranjski, pozneje, ko bomo v roke imenik vseh odlikovancev, si hočemo ogledati i te podrobneje.

I. Šol. okraj: Črnomelj: C. kr. okraj. šol. nadzornik Štrukelj Ivan; njegov namestnik je zaradi mobilizacije Grad Janko, po poklicu nadučitelj na VI. razrednici. Odlikovan še ni bil, znan kot protialkoholni agitator, ud „Slomškove zveze“

Odlikovanec: Poljšak Albert, nadučitelj v Avberju. II. Šolski okraj: Kamnik: C. kr. okraj. šol. nadzornik Gabršek Franc, c. k. učit. profesor, odlikovan z zlatim zaslužnim križcem, znan pedagog, pisatelj*.

Odlikovanec(ka): Pezdirc M. učiteljica v samostanski šoli v Mekinjah.

III. Šol. okraj: Kočevje: C. kr. okraj. šol. nadzornik Novak Josip, šolski ravnatelj na c. kr. rudarski šoli v Idriji*.

Odlikovanec: Nihčel IV. Šol. okraj: Kranj: C. kr. okraj. šol. nadzornik Karel Simon, ljudskošolski učitelj*, imetnik križca II. razreda „Rdečega križa“*

Odlikovanka: Petsche Ema, učiteljica v Seleh.*

V. Šol. okraj: Krško: C. kr. okraj. šolski nadzornik Stiasny Ljudevit, nadučitelj na V. razrednici, znan kot marljiv izdajatelj učnik slik.*

Odlikovanci: Fakin Anton, nadučitelj v Kostanjevici; Pirkovič Ludovik*, nadučitelj v Svibnem; Pirnat Ivan*, nadučitelj v Mokronogu; Trost Karel, nadučitelj v Krškem; Zierer Pavla, učiteljica v Krškem; Rant Ivan, nadučitelj v Radečah pri Zidanem mostu.

VI. Šol. okr. Litija: (Glej V.)

Odlikovanci: Kozjak France, nadučitelj in Jankovič Frančiška, učiteljica, oba v Toplicah pri Zagorju; Levstik Ivan, zač. voditelj v Zagorju ob Savi; Polak Ivan*, nadučitelj v Št. Vidu pri Zagorju.

VII. Šol. okraj: Ljubljana: C. kr. okraj. šol. nadzornik Lavtižar Franc*, šol. ravnatelj.

Odlikovalci: Cepuder Josip*, nadučitelj na III. mest. deški lj. šoli; Hleschitsch Frančiška, ravnateljica na mestni nemški VIII. razr. dekliški šoli; s. Mantuani Eleonora, voditeljica zaseb. VIII. razred. dekl. šole v Licht. zavodu. VIII. Šol. okraj: Ljubljanska okolica: (Glej II.)

Odlikovanci: Bajec Ivan*, nadučitelj v Št. Vidu pri Ljubljani; Mihelič Viktor*, nadučitelj pri Dev. Mar. v Polju. IX. Šol. okraj: Logatec: C. kr. okraj. šol. nadzornik Thuma Ivan, šol. ravnatelj, ces. svetnik, odlikovan z zlatim zaslužnim križcem.

Odlikovanec: Nihče.

X. Šol. okraj: Novo mesto: (Glej I.)

Odlikovanka: s. Gorjup M. Mihaela, učiteljica v Šmihelu.

XI. Šol. okraj: Postojna: (Glej IX.)

Odlikovanca: Juvanec Ferdo, zač. voditelj v Postojni; Verbič Franc, nadučitelj v Slavinu.

XII. Šol. okraj: Radovljica: (Glej IV.)

Odlikovanec: Nihčel!

— e —

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Na poziv Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva, da naj prijavi Zavezina učiteljska društva, pa tudi posamezni člani predloge in nasvete za sejo upravnega odbora, ki se vrši dne 10. septem-

* Pomeni, da je član „Slomškove zveze.“ Op. član-karja.
† Kupljen. Op. stavea.

bra 1917, je poslal tovariš Pavel Fleré, nadučitelj v Letušu na Štajerskem tri predloge in tri vprašanja na Zavezino vodstvo. Gotovo ustrežemo vsem udeležencem te seje, da priobčimo besedilo vseh predlogov in vprašanj; s tem olajšamo tudi razpravo o predlogih, ker pride vsak član že informiran na sejo.

Predlogi se glase:

Predlog glede temeljnega načrta o preustrojitvi našega šolstva in narodne vzgoje.

Ker je vprašanje preustroja šolstva in narodne vzgoje tudi za nas prevažno, je treba, da prevzame Zaveza kot stanovska učiteljska organizacija tozadevno svoje načelno stališče ter priredi vsaj ogro-dje temeljnega načrta tega preustroja brez ozira na način zdrževanja šolstva (narodno-avtonomno, državno, deželno šolstvo).

To delo pa ni, da bi se opravilo s kakim enkratnim predavanjem, pri katerem stavi posameznik svoje predloge, ki se po nepriljubljeni debati izpreminjajo in sprejemajo, marveč je treba, da stoji v vrsti delavcev na tem torišču vse slovensko, v Zavezi organizirano učiteljstvo, se o zadevi vsestransko informira, podaja samo svoje predloge in nasvete, ki so utemeljeni z znanstvenim vzgojeslovjem, z domačimi razmerami in z zavedno šolsko politiko.

Za proizvodbo takega stvarnega in uspešnega dela predlagam:

1. V okviru Zaveze se sestavi poseben odbor, ki se bavi z vsemi, zgoraj označenega preustroja šolstva in narodne vzgoje tičočimi se vprašanji ter zbira tozadevno gradivo.

2. Zanimanje za to gradivo morajo buditi razprave znanstveno zgojeslovnega in šolsko političnega značaja in take o potrebah, ki utemeljujejo preuredbo našega šolstva. Uredniki Zavezniških listov morajo zlasti upoštevati take razprave ter iskati zanje sposobnih pisateljev (vprašanje honorarjev pri tem ne sme igrati vloge).

3. Vsa v Zavezi včlanjena društva se pozovejo, da stavijo na podlagi posebnih vprašalnih pol, ki jih sestavi pod 1. omenjeni odbor, svoje, iz domačih narodnih potreb zrasle zahteve, nasvete in predloge glede preustroja šolstva.

4. Prerešujejo in upoštevajo vse te zahteve, nasvete in predloge, sestavi pod 1. določeni osek svoja temeljna načela.

5. Ta se izroče v morebitno predelavo učiteljskim društvom, kjer jih obravnavajo posamezniki, odseki in vsa društva.

6. Da se to ne vrši po kakih šabloni in z nezanimanjem članov, so posamezni udje pod 1. omenjega odbora dolžni, da osebno zastopajo mnenje in prepričanje tega odbora pri posameznih društvih.

7. Na tej podlagi izvede ta odbor temeljni načrt (ogrodje!) preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, kakor ga zahteva na podlagi znanstvenega vzgojeslovja, domačih razmer in potreb ter zavedne šolske politike slovensko, v Zavezi organizirano učiteljstvo.

8. Tako izdelano orodje načelnega načrta izroči Zavezino vodstvo kot zahtevo svojega učiteljstva državnozbornemu Jugoslovanskemu klubu in vsem učiteljskim organizacijam na slovanskem jugu v monarhiji.

9. Gmotno stran vsega podjetja prevzame Zaveza, ki si sme v to svrhu odpreti potom učiteljskih društev enkratni izredni vir dohodkov.

Letuš, 29. avgusta 1917.

Pavel Fleré.

Predlogi za delo Zaveze pri učiteljski izobrazbi.

Ker je stanovska izobrazba učiteljstva, združenega v stanovski organizaciji Zavezi, tačas desorganizirana, vsekakor pa nujno potrebna, in sicer da se začne ta že z učiteljskim naraščanjem ter se nadaljuje pri organiziranem učiteljstvu, predlagam:

1. Vodstvo Zaveze naj poskrbi, da se udeležijo točke 1.—3. resolucij, ki so jih sprejeli učiteljski abiturienti, zbrani na sestanku dne 1. avgusta 1909. l. v Mesnem domu v Ljubljani, in ki jih je vzela na znanje Zavezina delegacija na XXI. glavni skupščini v Mariboru 1909. l. — Pri-pominjam, da se za take resolucije premalo stori, če se jih le „vzame z odobravanjem na znanje“.

2. Nadaljni stanovski učiteljski izobrazbi posvečajo skrb za zdaj zlasti Zavezini listi; ti naj imajo za svoje delo trdno načelo ter naj izhajajo le na podlagi tega, in sicer:

a) Učiteljski Tovariš obravnava kot šolskopolični list le šolskopolična vprašanja, opušča pa vse, kar ne spada v področje, kakor ga mora imeti šolskopoli-

tično glasilo nepolitične stanovske učiteljske organizacije;

b) „Popotnik“ je znanstven-pedagoški list;

c) za razširjenje obeh listov med svojimi člani mora delovati Zaveza vedno in pri vsaki priliki.

3. Za nadaljno učiteljsko izobrazbo naj stori Zaveza korake, da se udejevni načrt, omenjen pod XVII. v „Petindvajsetletnici“ (str. 91.), in stopi v svrhu realizacije tega starega načrta v trajen stik s Slovensko Šolsko Matico in z Društvom slovenskih profesorjev.

4. Vodstvo Zaveze naj stopi pred prvo prihodnje svoje delegacijsko zborovanje z nasveti o ustanovitvi strokovnoznanstvene učiteljske knjižnice v Zavezi, oziroma o ureditvi in uporabi že obstoječe Zavezine knjižnice, omenjene v Petindvajsetletnici“ str. 97.

5. V Zavezi naj se ustanovi knjižnični osek, ki nepozvan daje vsaj enkrat na leto okrajnim učiteljskim društvom nasvete pri ustanavljanju in pomnoževanju okrajnih učiteljskih knjižnic in knjižnic okrajnih učiteljskih društev.

6. Izvršites teh sklepov je za Zavezino vodstvo obvezna.

Letuš, 29. avg. 1917.

Pavel Fleré.

Predlogi za izboljšanje gmotnega stanja „Popotnika.“

Neugodno gmotno stanje našega znanstvenega stanovskega glasila „Popotnika“ ovira listov razvoj in napredek. Da se poizkusi to stanje izboljšati in tako list dvigniti, predlagam:

1. Vodstvo Zaveze naj vnovič izroči vsem včlanjenim svojim društvom imenik naročnikov v dotičnem okraju.

2. Ta društva naj uporabljajo te za-znamke tako, da ima vodstvo vsakega društva v evidenci vse naročnike in po večkratnem pozivanju osrednjega vodstva vpliva na društvene člane.

3. Vodstvo Zaveze naj agitira za to, da se sklene pri prvem prihodnjem delegacijskem zasedanju Zaveze obligatna naročitev našega znanstvenega stanovskega glasila.

4. Vodstvo Zaveze naj kot lastnik lista skrbi za mnogobrojne oglase v njem.

5. Vodstvo Zaveze naj kot lastnik lista ukrene z izrednimi ukrepi, da pride list čimprej na trdno gmotno podlago (denarni deleži, enkratna podpora vseh zavezinskih članov itd.).

6. Da se list lahko dvigne, mu je treba omogočiti, da ne bo moral razpolagati le z brezplačnimi sodelniki, marveč nakazoval lahko delu primerne nagrade.

Letuš, 29. avg. 1917.

Pavel Fleré.

Vprašanja na Zavezino vodstvo

(k vodstveni seji dne 10. sept. 1917. v Ljubljani):

1. Kaj namerava vodstvo Zaveze ukreniti, da izbrise neugodni vtisk, ki mora biti v javnosti zaradi započete, nenadaljevanega in nedokončanega „skupnega dela“?

2. S katerimi sredstvi namerava vodstvo Zaveze zbuditi spanje svojih članic ter jih pripraviti do uspešnega stanovskega in organizacijskega dela?

3. a) Ali ima vodstvo Zaveze načrt, kako organizirati in orientirati svoje učiteljstvo o bodočih učiteljskih narodnih, narodnogospodarskih in narodnih šolskopoličnih vprašanjih?

b) Kaj boče storiti vodstvo Zaveze za skorajšnjo realizacijo takega svojega načrta?

Letuš, 29. avg. 1917.

Pavel Fleré.

Kranjske vesti.

† FRANC GERKMAN.

Dne 27. avgusta t. l. je umrl v Ljubljani v 88. letu svoje starosti c. kr. vadniški učitelj v p. in bivši c. kr. okrajni šolski nadzornik tov. Franc Gerkmán. Pokojnik je bil blag značaj, dober vzgojitelj in vrl učitelj naše mladine. Bil je marljiv delavec na polju učiteljske organizacije in je v onih časih, ko se je ta ustanavljala, z veliko marljivostjo in vestnostjo opravljaj tajniške posle v naših društvih. Bodi vrlemu možu blag spomin! Obljubljen nam je daljši nekrolog.

—r— Vojne draginjske doklade kranjskega učiteljstva se bodo izplačale s 1. oktobrom in se štejejo od 1. julija t. l. V poročilu, ki ga je prinesel „Učit. Tov.“ v 16. števu, o draginjskih dokladah, so ne-